

КОТВІЦЬКА Д. С.

студентка 3-го курсу факультету екології і права ЖНАЕУ, спеціальність «Правознавство», м. Житомир, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ» В ЗАКОНОДАВЧИХ АКТАХ УКРАЇНИ

Правильне розуміння екологічного правопорушення, як зазначається в юридичній літературі, служить науковою базою, науковою передумовою правотворчого процесу. Дослідники пропонують різноманітні визначення даного поняття. При цьому кожне визначення до деякої міри відображає своєрідний підхід до складу екологічного діяння. Орієнтуючись на загальне поняття правопорушення і елементи, що містяться в ньому, розглянемо, що являє собою така правова категорія як екологічне правопорушення. Сьогодні ведуться наукові дискусії з приводу того, чи можна вести мову про існування окремого виду відповідальності – «відповідальності за порушення природоресурсного законодавства», яка є складним соціальним та еколого-правовим інститутом і існує в двох формах: еколого-правовій (юридична відповідальність) і еколого-економічній (економічна відповідальність) [1, с. 256]. Сказаним визначається актуальність теми цієї роботи.

Термін «екологічне правопорушення» був зафіксований вже в постанові Пленуму Верховного Суду СРСР від 7 липня 1983 № 4 «Про практику застосування судами законодавства про охорону природи». Однак у цьому документі вироблялося розмежування між екологічним злочином і екологічним правопорушенням, під яким розумілися тільки адміністративні екологічні проступки.

Легітимне визначення поняття екологічного правопорушення, зазначає професор О.Л. Дубовик, вперше у вітчизняній законодавчій практиці було дано в ст. 81 Закону СРСР від 19 грудня 1991 р. «Про охорону навколишнього природного середовища». Зазначена норма свідчила, що екологічне правопорушення - це винне, протиправне діяння, що порушує норми природоохоронного законодавства і заподіює шкоду навколишньому природному середовищу і здоров'ю людини [2, с. 340].

Сьогодні у законах України використовуються поняття екологічне правопорушення і екологічний злочин, проте легального визначення даного поняття досі не існує. Форма загального поняття екологічного правопорушення набуває специфічних рис при притягненні особи до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової чи дисциплінарної відповідальності.

У чинному Кримінальному кодексі України міститься понад двадцять статей, що встановлюють кримінальну відповідальність за злочини, які безпосередньо стосуються екологічної сфери і які можна визначити як екологічні. Проте раніше вони були розміщені в різних главах без чіткої системи, що становило певні труднощі в їх знаходженні та застосуванні. Позитивним з цього погляду є новий Кримінальний кодекс України, в якому

екологічні злочини розміщені в одному спеціальному розділі, котрий має назву «Злочини проти довкілля» [3, с. 75].

Найбільша кількість норм, які визначають суть екологічних правопорушень і відповідальність за них міститься в Кодексі України про адміністративні правопорушення в Главі 7 «Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини» (ст. 52-92). Окремі види адміністративних екологічних правопорушень містяться в главах 5, 6, 8 та ін. цього кодексу [4, с. 25-68].

У цивільному законодавстві України також міститься ряд норм, які стосуються правопорушень у сфері екології. Усі ці правопорушення мають одну суттєву спільну рису: вони завдають шкоди навколишньому середовищу, а також порушують екологічні права громадян. Під поняттям «шкода» розуміють погіршення якісного стану навколишнього природного середовища в цілому і окремих природних ресурсів зокрема. Норми, які стосуються екологічних правопорушень у цивільно-правовій сфері, містяться в таких нормативно-правових актах як Цивільний кодекс України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інші [5, с. 163].

Також одним із різновидів екологічних правопорушень є правопорушення, за які виникає дисциплінарна відповідальність. Вони полягають у вчиненні особами таких протиправних дій, які порушують екологічні вимоги під час виконання цими особами своїх посадових обов'язків та інших вимог дисципліни праці, пов'язаних з використанням природних ресурсів, охороною навколишнього середовища, забезпеченням екологічної безпеки. Проаналізувавши положення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» можна сказати, що екологічним правопорушенням є невиконання посадовцями і працівниками обов'язкових планів і заходів щодо охорони природи і раціонального використання природних ресурсів, порушення екологічних нормативів і інших вимог природоохоронного законодавства, що впливають з трудової функції або посадового положення [6, с. 22].

Отже екологічне правопорушення - це діяння, вчинене суб'єктом правовідносин, яке посягає на охоронювані законодавством України суспільні відносини у сфері використання і охорони природних об'єктів та їх ресурсів і забезпечення екологічної безпеки, створює шкідливі наслідки і тягне за собою відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук Н. В. Поняття, ознаки та види юридичної відповідальності за порушення природоресурсного законодавства / Н. В. Бондарчук // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 10 квіт. 2014 р. – Житомир : ЖНАЕУ, 2014. – С. 255–257.

2. Авдийский В.И., Букалєрова Л.А. Правоведение. Учебник для академического бакалавриата / В.И. Авдийский, Л.А. Букалєрова – 3-е изд.- М.: Издательство Юрайт, 2015. – 421 с.

3. Кримінальний кодекс України [Текст] : із змінами і доповненнями станом на 18.03.2016: (відповідає офіційному текстові). – Київ : Правова єдність, 2016. – 172 с.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення[Текст] : із змінами і доповненнями станом на 04.04.2016: (відповідає офіційному текстові). – Київ : Правова єдність, 2016. – 196 с.

5. Андрейцев, В. І. Екологічне право: курс лекцій : навч. посіб. для юрид. фак.і вузів / В. І. Андрейцев. – К. : Вентурі, 2001. – 208.

6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Текст] : із змінами і доповненнями станом на 24.02.2015р.: (відповідає офіційному текстові). – Київ : Паливода А.В., 2015. – 56 с.